

Motion till riksdagen

1988/89:Ju4

av Hans Göran Franck m.fl. (s)

med anledning av prop. 1988/89:108 om
säkerhetspolisens inriktning och organisation m.m.

I propositionen föreslås att säkerhetspolisen även i fortsättningen bör vara organisatoriskt knuten till rikspolisstyrelsen (RPS). Ledningen av säkerhetspolisen bör dock anförtros en säkerhetspolischef på verksamhetsnivå. Rikspolischefen skall bl.a. besluta "i säkerhetsfrågor av stor betydelse". Det är viktigt att understryka angelägenheten av att arbetsfördelningen klart regleras och att personer utses som kan samarbeta, att det inte uppstår onödiga kompetenskonflikter.

I propositionen anges särskilda skäl för att säkerhetstjänsten skall ha en chef på verksamhetsnivå. Det behövs för den operativa verksamheten. Vidare ställs särskilda krav som har att göra med utrikes- och andra säkerhetspolitiska förhållanden. Det gäller att verksamheten bedrivs med den bedömning av det säkerhetspolitiska läget som statsmakterna slagit fast. Dessutom fordras bred erfarenhet av samhällsfrågor över huvud. Det krävs att ledningen kan uppträda med auktoritet "med både statsråd och myndighetschefer".

Det ställs sålunda höga och särskilda krav på chefen för säkerhetstjänsten. Säkerhetspolischefen har också beslutanderätt i en rad viktiga frågor och bör enligt förslaget även vara oförhindrad att ta till sig beslutanderätten i löpande ärenden i ett särskilt fall.

Enligt SÄPO-kommittén finns det inte praktiskt utrymme för rikspolischefen att ägna sig åt säkerhetspolisen i den utsträckning som vore önskvärd. Kommittén anser att det varit en nackdel med den nuvarande beslutsordningen att rikspolischefen varit tvungen att dela sin uppmärksamhet mellan säkerhetspolisen och den öppna polisen.

Dessa problem som uppstår för rikspolischefen gäller på motsvarande sätt också för ledamöterna i rikspolisstyrelsen.

I propositionen har problemen för rikspolischefen lösts genom en säkerhetspolischef med vidgad kompetens, ställning och beslutanderätt. När det däremot gäller den parlamentariska insynen och påverkan såvitt avser säkerhetspolisen bör denna förstärkas ytterligare.

Det räcker inte att med en föreskrift i RPS instruktion ge styrelsen i uppgift att nära följa verksamheten vid säkerhetspolisen. Detta skulle enligt propositionen gälla särskilt med avseende på tillämpningen av de riktlinjer som regeringen utfärdar. I uppgiften bör enligt propositionen ligga en skyldighet att rapportera resultatet av granskningen till regeringen.

Dessa uppgifter är så omfattande och betydelsefulla att en särskild nämnd för insyn i säkerhetspolisen bör inrättas. Denna nämnd bör även ha insyn i säkerhetspolisens register. I denna nämnd, som förslagsvis kan bestå av 7-9

ledamöter, bör ingå riksdagsledamöter och andra för uppgifterna väl lämpade lekmän. Rapportskyldigheten bör avse även riksdagen.

Mot. 1988/89
Ju4

Riksdagens justitieutskott utövar en viss begränsad insyn i säkerhetspolisens verksamhet, främst i samband med budgetbehandlingen.

Det bör övervägas att ge nämnden samma politiska sammansättning som justitieutskottet.

Införandet av en särskild nämnd behöver inte i någon större utsträckning ändra det förslag som framlagts beträffande RPS styrelsens insyn och verksamhet. I varje fall under en övergångstid behövs denna dubbelkontroll, som för RPS-styrelsen endast kan bli av begränsad omfattning enligt propositionen.

Rekryteringen till säkerhetspolisen är av avgörande betydelse för hur den skall fungera.

När SÄPO-kommittén funnit att rekryteringen "fungerar bra" är detta en överdrift. Detsamma gäller då den talar om den "lyckade rekryteringsordningen" som inte fordrar några genomgripande förändringar. Rekryteringen är en svår och känslig fråga som fordrar ytterligare övervägande och uppföljning. Detta gäller främst urvalsmetoder som leder till att bl.a. demokratisk inställning, integritetsfrågor, respekt för rättssäkerhet iaktas i mycket större utsträckning än vad nu är fallet. Civil personal och expertis kan behöva knytas till SÄPO i betydligt större utsträckning än vad som anges i propositionen.

Utbildningsfrågorna måste också ägnas ökad uppmärksamhet. Det behövs sålunda en fortsatt uppföljning och översyn av rekryterings- och utbildningsfrågor i syfte att uppnå större demokratisk säkerhet och effektivitet i verksamheten.

Vad gäller den expertis som är behövlig kan utöver vad som anges i propositionen nämnas sådana områden som invandrar- och flyktningkunskap och vittnespsykologi. Det skulle också vara värdefullt om den utrikes- och säkerhetspolitiska expertisens ställning och medverkan ytterligare förstärktes.

Hemställan

Med hänvisning till det ovan anförda hemställs

1. att riksdagen hos regeringen begär förslag om inrättande av en särskild nämnd med uppgift att på sätt som redovisats i motionen följa och granska säkerhetspolisens arbete,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen angetts om säkerhetspolisens ledning, rekrytering, utbildning och specialistkompetens.

Stockholm den 17 mars 1989

Hans Göran Franck (s)

Oskar Lindkvist (s)

Anita Johansson (s)

Lennart Nilsson (s)

Stig Gustafsson (s)

Evert Svensson (s)

Iris Mårtensson (s)